

PHÁT TRIỂN ĐỘI NGŨ NHÀ GIÁO VÀ CÁN BỘ QUẢN LÝ ĐÁP ỨNG YÊU CẦU ĐỔI MỚI CĂN BẢN, TOÀN DIỆN GIÁO DỤC VÀ ĐÀO TẠO

NGUYỄN XUÂN TẾ (*)

Ngày 12/4/2014, tại tỉnh Tây Ninh, được sự cho phép của Bộ Giáo dục và Đào tạo, Trường Cán bộ quản lý giáo dục Thành phố Hồ Chí Minh phối hợp với Sở Giáo dục và Đào tạo tỉnh Tây Ninh tổ chức Hội thảo khoa học với chủ đề “Phát triển đội ngũ nhà giáo và cán bộ quản lý đáp ứng yêu cầu đổi mới căn bản, toàn diện giáo dục và đào tạo”. Hội thảo đã vinh dự đón tiếp hơn 400 đại biểu đến từ Hội đồng Giáo dục Quốc gia và Phát triển nhân lực, Văn phòng Chính phủ phía Nam, Bộ Giáo dục và Đào tạo, các cục, vụ, viện, lãnh đạo Ủy ban Nhân dân tỉnh Tây Ninh, các Giám đốc, Phó Giám đốc Sở Giáo dục và Đào tạo, các nhà giáo và cán bộ quản lý giáo dục các tỉnh, thành phía Nam. Dưới đây là trích lược một số ý kiến phát biểu đề dẫn của Phó Giáo sư, Tiến sĩ Nguyễn Xuân Tế - Hiệu trưởng Trường Cán bộ quản lý giáo dục Thành phố Hồ Chí Minh.

...Chiến lược phát triển kinh tế - xã hội 2011 - 2020 được thông qua tại Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XI của Đảng đã xác định: “Phát triển giáo dục là quốc sách hàng đầu. Đổi mới căn bản, toàn diện nền giáo dục Việt Nam theo hướng chuẩn hóa, hiện đại hóa, xã hội hóa, dân chủ hóa và hội nhập quốc tế, trong đó, đổi mới cơ chế quản lý giáo dục, phát triển đội ngũ giáo viên và cán bộ quản lý là khâu then chốt” (Đảng Cộng sản Việt Nam, 2011). Để triển khai thực hiện Chiến lược, ngày 04/11/2013, Hội nghị lần thứ tám Ban Chấp hành Trung ương Đảng

Cộng sản Việt Nam khóa XI đã thông qua Nghị quyết 29-NQ/TW về “Đổi mới căn bản, toàn diện giáo dục và đào tạo, đáp ứng yêu cầu công nghiệp hóa, hiện đại hóa trong điều kiện kinh tế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa và hội nhập quốc tế”. Để thực hiện thắng lợi các mục tiêu, nhiệm vụ Nghị quyết 29-NQ/TW đề ra, trước hết, từng cá nhân, tổ chức, các ngành, các cấp và toàn xã hội cần có những nhận thức đúng đắn về chủ trương đổi mới giáo dục và thể hiện quyết tâm đổi mới bằng những hành động thiết thực. Cụ thể là:

Một là, nhận thức đúng đắn về sự cần thiết phải đổi mới căn bản, toàn diện nền giáo dục Việt Nam, trong đó đổi mới cơ chế quản lý giáo dục, phát triển đội ngũ nhà giáo và cán bộ quản lý là khâu then chốt.

Thực trạng giáo dục và đào tạo nước ta thời gian qua được đánh giá là đã đạt được những thành tựu quan trọng, góp phần to lớn vào sự nghiệp xây dựng và bảo vệ Tổ quốc. Chất lượng giáo dục và đào tạo có tiến bộ. Đội ngũ nhà giáo và cán bộ quản lý giáo dục phát triển cả về số lượng và chất lượng, với cơ cấu ngày càng hợp lý. Công tác quản lý giáo dục và đào tạo có bước chuyển biến nhất định. Tuy nhiên, chất lượng, hiệu quả giáo dục và đào tạo còn thấp so với yêu cầu, phương thức giáo dục, đào tạo còn nặng lý thuyết, nhẹ thực hành, chưa chú trọng đúng mức việc giáo dục đạo đức, lối sống và kỹ năng làm việc. Quản lý giáo dục và đào tạo

(*) Phó Giáo sư, Tiến sĩ. Hiệu trưởng Trường Cán bộ quản lý giáo dục Thành phố Hồ Chí Minh, Tổng Biên tập Tạp chí Khoa học quản lý giáo dục.

còn nhiều yếu kém. Đội ngũ nhà giáo và cán bộ quản lý giáo dục còn bất cập về chất lượng, số lượng và cơ cấu; một bộ phận chưa theo kịp yêu cầu đổi mới và phát triển giáo dục, thiếu tâm huyết, thậm chí vi phạm đạo đức nghề nghiệp (Ban Tuyên giáo Trung ương, 2013). Nhận thức sâu sắc về vấn đề này, nhiều tham luận đã chỉ ra một số biểu hiện cụ thể ở các cấp học, ngành học như:

Đối với giáo dục mầm non, nói chung việc chuẩn bị các điều kiện hành nghề của đội ngũ giáo viên và nhất là cán bộ quản lý còn nhiều bất cập. Họ thiếu hẳn tri thức, kỹ năng, không được đào tạo, bồi dưỡng một cách bài bản, khoa học. Họ phải tự học, tự làm, tự rút kinh nghiệm, có khi phải trả giá cho những sai lầm. Tình trạng này càng xấu hơn đối với các trường/lớp ngoài công lập: nhiều chủ trường/lớp không có chuyên môn, giáo viên chưa qua đào tạo sư phạm, không ít vụ việc bạo hành trẻ xảy ra ở khu vực này,...

Đối với giáo dục phổ thông, công tác đào tạo, bồi dưỡng giáo viên và cán bộ quản lý chưa theo kịp sự gia tăng về quy mô và yêu cầu ngày càng cao về chất lượng, tình trạng thừa, thiếu cục bộ vẫn còn tồn tại. Giáo viên có năng lực chuyên môn, năng lực sư phạm còn nhiều hạn chế chiếm số đông; phương pháp giảng dạy chưa thật sự đổi mới. Việc phân bố giáo viên chưa đồng đều giữa các vùng; việc đánh giá, xếp loại giáo viên đang thực hiện chông chéo, mang tính hình thức, hiệu quả chưa cao. Năng lực điều hành của cán bộ quản lý còn bất cập, tính chuyên nghiệp thấp, chủ yếu dựa vào kinh nghiệm bản thân; chưa chủ động, sáng tạo, còn ỷ lại, thụ động, trông chờ cấp trên,...

Đối với giáo dục đại học, chương trình, nội dung còn lạc hậu, chưa bắt kịp sự phát triển của khoa học công nghệ và yêu cầu thực tiễn; một số cơ sở chỉ đào tạo theo khả

năng đã có, chưa đáp ứng nhu cầu của xã hội, của doanh nghiệp; tỷ lệ sinh viên/giảng viên cao, nhất là giảng viên có trình độ sau đại học, ở một số chuyên ngành; giảng viên ít nghiên cứu khoa học, nhiều giảng viên không sử dụng được ngoại ngữ ở mức độ thông thường,...

Đặc biệt là, ngay ở các trường sư phạm, các cơ sở đào tạo, bồi dưỡng nhà giáo cũng chậm triển khai các chương trình; chưa tích cực tiếp cận các vấn đề đổi mới; chưa thu thập đầy đủ, chưa dự báo chính xác nhu cầu bồi dưỡng ở các địa phương; chưa chủ động tham mưu đẩy mạnh công tác bồi dưỡng; còn nhiều bất cập về nội dung chương trình, về phương thức đánh giá kết quả bồi dưỡng, bất cập trong quản lý, điều hành các hoạt động; thiếu lực lượng kế thừa, v.v.

Đây là những cái nhìn sát hợp, cụ thể về thực trạng nhà giáo và cán bộ quản lý các cấp học, ngành học trong thời gian qua ở nhiều vùng miền để giúp nhận thức đúng đắn hơn về sự cần thiết phải đổi mới giáo dục.

Hai là, xác định rõ vai trò, trách nhiệm của nhà giáo, cán bộ quản lý, của từng cơ sở, mỗi địa phương trong công cuộc đổi mới giáo dục. Trọng tâm là phải xây dựng được một đội ngũ giáo viên chất lượng cao, những cán bộ lãnh đạo, quản lý giỏi đáp ứng yêu cầu của một nền giáo dục “chuẩn hóa, hiện đại hóa, xã hội hóa, dân chủ hóa và hội nhập quốc tế”.

Trước hết, mỗi cán bộ quản lý cần thay đổi nhận thức về vai trò, trách nhiệm của mình, phải thể hiện được vai trò chủ động, gương mẫu, quyết tâm, tích cực trong đổi mới. Trong hoạt động quản trị nhà trường, việc đầu tiên là phải xác định rõ công tác phát triển chuyên môn cho đội ngũ giáo viên là yếu tố then chốt để nâng cao chất lượng; đây là nhiệm vụ trọng tâm và yêu cầu bức

thiết trong công cuộc đổi mới giáo dục. Để làm tốt điều này, cần tăng cường bồi dưỡng chuyên môn, nghiệp vụ cho đội ngũ, coi trọng việc bồi dưỡng tại chỗ, khuyến khích tự học, tự nghiên cứu; triển khai các giải pháp phát triển chuyên môn cho giáo viên dưới nhiều hình thức chính thức, không chính thức,... Và để đảm bảo hiệu quả của công tác này, bên cạnh việc chủ động kinh phí đào tạo, bồi dưỡng từ các nguồn, một mặt cần phát huy tính tích cực của chủ thể trong học tập, mặt khác phải thực hiện tốt quy trình quản lý công tác bồi dưỡng ở các khâu: lập kế hoạch, tổ chức quản lý, chỉ đạo thực hiện và kiểm tra, đánh giá kết quả đào tạo, bồi dưỡng.

Bản thân mỗi nhà giáo, mỗi cán bộ quản lý cũng phải không ngừng nâng cao năng lực của chính mình để đáp ứng yêu cầu của Chuẩn nghề nghiệp, tích cực học tập để nâng cao trình độ mọi mặt, thường xuyên rèn luyện các kỹ năng phục vụ nghề nghiệp. Đặc biệt là, trong quá trình bồi dưỡng, tự bồi dưỡng mỗi nhà giáo và cán bộ quản lý phải không ngừng học tập và làm theo tấm gương đạo đức Hồ Chí Minh nhằm nâng cao bản lĩnh chính trị, đạo đức nghề nghiệp để đủ sức vượt qua những khó khăn, tránh khỏi những ảnh hưởng tiêu cực do mặt trái của toàn cầu hóa, của nền kinh tế thị trường để luôn vững vàng, kiên trì trong nhận thức và hành động biến quan điểm, đường lối đổi mới giáo dục của Đảng và Nhà nước thành hiện thực.

Ba là, thể hiện quyết tâm đổi mới của đội ngũ giáo viên và cán bộ quản lý ở tất cả các cấp học, ngành học bằng những hành động thiết thực. Để đổi mới căn bản, tạo được chuyển biến căn bản, mạnh mẽ về chất lượng, hiệu quả giáo dục thì việc đầu tiên cần làm là phải tiếp tục triển khai tốt các chương trình, kế hoạch, dự án đang thực hiện như: Kế hoạch phổ cập giáo dục mầm

non cho trẻ 5 tuổi giai đoạn 2010 - 2015, Đề án dạy học ngoại ngữ, Đề án kiên cố hóa trường, lớp học và nhà công vụ giáo viên giai đoạn 2013 - 2015, Chương trình hành động của ngành giáo dục thực hiện Chiến lược phát triển giáo dục 2011 - 2020, Cuộc vận động “Mỗi thầy cô giáo là một tấm gương đạo đức, tự học, sáng tạo”, phong trào “Xây dựng trường học thân thiện, học sinh tích cực”, v.v. và chuẩn bị các điều kiện để triển khai thực hiện đổi mới chương trình và sách giáo khoa phổ thông sau năm 2015.

Qua các báo cáo tham luận cho thấy các địa phương, các cơ sở giáo dục cũng đang triển khai nhiều giải pháp phát triển đội ngũ. Chẳng hạn, Sóc Trăng đẩy mạnh công tác bồi dưỡng đội ngũ, nâng cao động lực nghề nghiệp bằng các chính sách, kiên quyết bãi nhiệm cán bộ quản lý không có năng lực và trẻ hóa đội ngũ cán bộ quản lý. Đồng Tháp chủ động tham mưu cho Tỉnh ủy, Hội đồng nhân dân tỉnh, Ủy ban nhân dân tỉnh xây dựng các nghị quyết, đề án, các chương trình, kế hoạch đào tạo, bồi dưỡng đội ngũ trong toàn ngành. Cần Thơ nỗ lực xây dựng đội ngũ nữ cán bộ quản lý giáo dục. Thành phố Hồ Chí Minh xác định nhiệm vụ quan trọng hàng đầu mang tính then chốt để đổi mới căn bản, toàn diện giáo dục là công tác đào tạo, bồi dưỡng đội ngũ và đã triển khai hiệu quả nhiều chương trình bồi dưỡng của Bộ Giáo dục và Đào tạo, của Thành ủy, của ngành. Tây Ninh chú trọng xây dựng đội ngũ đào tạo nghề, đội ngũ ở các trường chuyên biệt, tăng cường sự lãnh đạo của Đảng trong công tác xây dựng đội ngũ, hoàn thiện các chính sách, nâng cao năng lực quản lý của hiệu trưởng trường phổ thông, v.v.

Những đề xuất hành động với nhiều giải pháp tích cực trong các tham luận đã thể hiện mong muốn, quyết tâm đổi mới sâu sắc, toàn diện của tất cả chúng ta. Nổi bật là sự cần thiết phải thay đổi về nội dung, phương

pháp đào tạo, bồi dưỡng đội ngũ nhà giáo: cần giáo dục đạo đức nghề nghiệp cho sinh viên ngành sư phạm, phải tăng cường tính thực tế, thực hành trong đào tạo sư phạm, có kế hoạch đào tạo một đội ngũ cử nhân tư vấn tâm lý học đường chuyên nghiệp, phải đổi mới phương thức đào tạo để chống lại bệnh thành tích, hình thức, chạy theo bằng cấp; thực hiện chuẩn hóa đội ngũ nhà giáo theo từng cấp học và trình độ đào tạo; quản lý đội ngũ theo chuẩn nghề nghiệp vì chuẩn nghề nghiệp chính là thước đo chất lượng, là công cụ để mỗi nhà giáo tự hoàn thiện và nâng cao năng lực nghề nghiệp, v.v. Ngoài ra, một số tham luận cũng đưa ra đề xuất học tập những mô hình giáo dục tiến bộ trên thế giới là một giải pháp để “chuẩn hóa, hiện đại hóa, xã hội hóa, dân chủ hóa và hội nhập quốc tế” trong việc phát triển đội ngũ và xây dựng nhà trường ở nước ta.

Đặc biệt, hội thảo lần này thể hiện quyết tâm rất lớn của các thầy, cô giáo Trường Cán bộ quản lý giáo dục Thành phố Hồ Chí Minh trong công tác đào tạo, bồi dưỡng đội ngũ nhà giáo và cán bộ quản lý giáo dục các tỉnh, thành phía Nam qua các định hướng như: đẩy mạnh liên kết, phối hợp với các địa phương để xác định nhu cầu và triển khai thực hiện các chương trình; tiếp tục hoàn thiện các chương trình bồi dưỡng cán bộ quản lý theo hướng bổ sung các nội dung về chuẩn nghề nghiệp, tiếp tục triển khai và phát triển các chương trình mới, thực hiện đổi mới phương pháp giảng dạy, đổi mới đánh giá kết quả giảng dạy và học tập các lớp bồi dưỡng,... để thật sự nâng cao chất lượng đào tạo, bồi dưỡng của nhà trường.

Nghị quyết 29-NQ/TW đang thổi luồng gió mới, khơi dậy tiềm năng, lòng mong muốn hành động của tất cả mọi người. Các bài viết, những ý kiến tham luận trong hội thảo cho thấy một thực tiễn phong phú, sôi nổi, tích cực trên con đường đổi mới giáo dục ở

nước ta hiện nay. Qua hội thảo, có thể đúc kết một số vấn đề lý luận và thực tiễn để tiếp tục soi rọi cho các hoạt động giáo dục ở cơ sở; đồng thời cũng là những đề xuất, kiến nghị đối với Bộ Giáo dục và Đào tạo, với các bộ, ngành, với lãnh đạo các cấp trong việc hoạch định chiến lược, chính sách đối với công tác xây dựng, phát triển đội ngũ nhà giáo và cán bộ quản lý đáp ứng yêu cầu đổi mới căn bản, toàn diện nền giáo dục đất nước, cụ thể như sau:

1. Tiếp tục quán triệt quan điểm “Phát triển giáo dục là quốc sách hàng đầu. Đổi mới căn bản, toàn diện nền giáo dục Việt Nam theo hướng chuẩn hóa, hiện đại hóa, xã hội hóa, dân chủ hóa và hội nhập quốc tế, trong đó, đổi mới cơ chế quản lý giáo dục, phát triển đội ngũ giáo viên và cán bộ quản lý là khâu then chốt” (Đảng Cộng sản Việt Nam, 2011). Đây là định hướng chiến lược chi phối toàn bộ nhận thức, hành động của chúng ta trong công cuộc chấn hưng giáo dục nước nhà. Trên cơ sở định hướng chiến lược này, coi việc đào tạo, bồi dưỡng đội ngũ cán bộ quản lý, đội ngũ nhà giáo là giải pháp hết sức quan trọng, là lực đẩy của đổi mới căn bản, toàn diện giáo dục và đào tạo.

2. Mỗi cơ sở, từng địa phương cần chủ động tham mưu với lãnh đạo các ngành, các cấp về nội dung, về kinh phí đào tạo, bồi dưỡng, về chính sách đãi ngộ, bổ nhiệm,... để đẩy mạnh công tác xây dựng và phát triển đội ngũ; cũng là để góp phần thực hiện tốt chủ trương đổi mới cơ chế quản lý, tăng cường quyền tự chủ, tự chịu trách nhiệm xã hội của các cơ sở giáo dục và đào tạo.

3. Đẩy mạnh nghiên cứu về khoa học quản lý giáo dục nhằm phát hiện những vấn đề lý luận mới vừa phù hợp quy luật vừa phản ánh thực tiễn giáo dục của đất nước; từ đó có thể xây dựng được các luận cứ khoa học và các giải pháp chủ yếu để đổi mới giáo dục cả ở

tầm vĩ mô (cấp độ hệ thống) và tầm vi mô (ở các cơ sở giáo dục - đào tạo).

4. Để thật sự đạt đến một nền giáo dục “chuẩn hóa, hiện đại hóa, xã hội hóa, dân chủ hóa và hội nhập quốc tế”, cần đẩy nhanh áp dụng quản lý theo Chuẩn nghề nghiệp nhằm chuẩn hóa năng lực của đội ngũ nhà giáo và cán bộ quản lý giáo dục, đồng thời đảm bảo thực hiện được những yêu cầu về chuẩn kiến thức, kĩ năng, thái độ cho người học. Có như thế giáo dục mới thực sự góp phần đáp ứng ngày càng tốt hơn công cuộc xây dựng và bảo vệ đất nước trong giai đoạn mới.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Ban Chấp hành Trung ương (2013), *Nghị quyết 29-NQ/TW Hội nghị Trung ương 8 khóa XI* “Về đổi mới căn bản, toàn diện giáo dục và đào tạo, đáp ứng yêu cầu công nghiệp hóa, hiện đại hóa trong điều kiện kinh tế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa và hội nhập quốc tế”.
2. Ban Tuyên giáo Trung ương (2013), *Tài liệu học tập Nghị quyết Hội nghị lần thứ tám Ban Chấp hành Trung ương Đảng Cộng sản Việt Nam khóa XI*, Nxb Chính trị Quốc gia, Hà Nội.
3. Đảng Cộng sản Việt Nam (2011), *Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XI*, Nxb Chính trị Quốc gia, Hà Nội.